

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА МУЗИКОЗНАВСТВА ТА ХОРОВОГО МИСТЕЦТВА**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан
Факультету культури і мистецтв
доц. **Крохмальний Р. О.**
_____
“ ____ ” _____ 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ МУЗИЧНОГО ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА
АРХІВІСТИКИ**

(шифр і назва навчальної дисципліни)
напряму підготовки **02 Культура і мистецтво**
(шифр і назва напряму підготовки)
для спеціальності **025 Музичне мистецтво**
(шифр і назва спеціальності (тей))
факультету **культури і мистецтв**
(назва інституту, факультету, відділення)

Форма навчання	Курс	Семестр	Кредитів ECTS	Загальний обсяг (год.)	Всього аудит (год.)	у тому числі		Самостійна робота (год.)	Контрольні (модульні) роботи (шт.)	Залік (сем.)	Екзамен (сем.)
						Лекції	Практичні				
Денна	Ім	2	4	120	32	16	16	88	-	2	

Основи музичного джерелознавства та архівістики. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів за спеціальністю 02 Культура і мистецтво. 025 Музичне мистецтво. Львів, 2020. 13 с.

Розробник: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади). **Медведик Ю. Є.**, доктор мистецтвознавства, професор.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри музикознавства

Протокол № 18 від. “ 25 ” червня 2020 р.

Завідувач кафедрою (циклової, предметної комісії) музикознавства та хорового мистецтва

(Медведик Ю.Є.)
(прізвище та ініціали)

“ _____ ” 2020 р.

Схвалено Вченою радою факультету культури і мистецтв

Протокол №   від. “   ” _____ **2020** р.

“ _____ ” _____ 20   р. Голова _____ (Крохмальний Р. О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© ЛНУ ім. І.Франка, 2020 рік.

© Медведик Ю.Є., 2020 рік.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

У комплексі навчальних дисциплін підготовки фахівців ОКР „Магістр” опануванням курсом «**Основи музичного джерелознавства та архівістики**» необхідне з огляду на важливість цієї допоміжної музично-історичної дисципліни, яка покликана забезпечити всебічний комплексний джерелознавчий аналіз музично-історичного процесу. Надбання музичної культури неможливо вивчати без пошуку та всебічного наукового аналізу збережених давніх пам'яток, як рукописних, так і друкованих. Проведення таких наукових студій без попереднього ознайомлення з усім комплексом спеціальних історичних дисциплін (археографія, кодикологія, палеографія, в тому числі музична текстологія, філігранологія та інші) буде малоефективним. З огляду на це, дуже важливо, щоб майбутній дослідник був якомога краще обізнаний з методикою музичного джерелознавства, а також отримав необхідний досвід практичної роботи в архівних інституціях (архіви, бібліотеки, музеї, приватні колекції).

Курс «**Основи музичного джерелознавства та архівістики**» вимагає постійного поповнення лекційного матеріалу новими результатами музикознавчих досліджень як українських, так і зарубіжних вчених. Фактично щорічно до наукового обігу вводиться чимало важливої інформації та аналітичних праць з історії української музики.

Основна форма роботи над курсом — лекційні та практичні заняття. Виклад курсу і контроль досягнутих успіхів студентів здійснюється із застосуванням модульно-рейтингової системи: Програма охоплює один модуль. Особливу увагу слід приділяти наочному забезпеченню викладання предмету: мікрофільми, фотографії та ксерокопії рукописів та стародруків, ознайомлення з музейними музикалями тощо.

Практичних заняття необхідно проводити таким чином, щоб у студентів вироблялися культура логічного, науково-обґрунтованого викладу теоретичного матеріалу. При виконанні практичних робіт необхідно вимагати, щоб студенти вміли реалізовувати набутий теоретичні знання під час проведення джерелознавчого дослідження.

Модульна атестація охоплює теоретичні питання програми, вміння студентів аналізувати мистецькі явища, а також їх успіхи досягнуті на семінарських заняттях.

Предметом навчальної дисципліни є історія музичної культури, принципи та методи кодифікації музичних джерел, їх атрибутування та введення до наукового обігу.

Мета навчальної дисципліни: поглиблення теоретичних та практичних знань щодо системного музично-джерелознавчого опрацювання музичної культури.

Основними завданнями курсу є:

а) оволодіння методикою джерелознавчого дослідження;

б) розширення і систематизація наявних музично-джерелознавчих знань, піднесення їх до наукового рівня;

в) вироблення практичних навичок самостійної роботи студента в архівних інституціях;

г) засвоєння методик різноманітних музично-джерелознавчих дисциплін (археографія, палеографія, текстологія, філігранологія та ін.)

д) навчити студента використовувати напрацьовані архівні матеріали у науковій праці.

е) ознайомлення з джерельною базою, історіографією, методологією музично-історичної науки, новими концепціями і підходами до висвітлення існуючих проблем;

є) вироблення вміння (здатності) на основі музично-історичних джерел робити аналіз сучасних явищ музичної культури, давати їм фахову оцінку.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен:

Знати:

- методику комплексного дослідження музично-історичного процесу;
- засадничі принципи сучасного музичного джерелознавства;
- основні теоретичні постулати допоміжних джерелознавчих дисциплін, зокрема музичної архівістики, текстології, палеографії;
- специфіку формування сучасної музичної бібліографії та бази даних дослідження;

Вміти:

- теоретично обґрунтовувати основні положення сучасного музично-джерелознавчого дослідження;
- вміти сформулювати проблему, що потребує наукового пошуку та опрацювання;
- визначати мету і завдання музично-джерелознавчого дослідження щодо рукописної або друкованої нотографічної пам'ятки, писемної або едиційної традиції, епістолярного або мемуарного джерела, джерельно-бібліографічної проблематики;
- будувати одну або декілька робочих гіпотез археографічного пошуку;
- використовувати набуті знання, що необхідні для системного опрацювання наукового джерела;
- відбирати головні чинники, визначаючи концепцію музично-джерелознавчого дослідження;
- робити археографічний опис нотографічного документу;
- робити текстологічний аналіз нотних текстів;
- робити кодикологічний опис нотографічного документу;
- робити палеографічний опис нотографічного документу;
- робити філігранологічний аналіз паперу на якому зафіксовано нотний або наративний текст;

Програма передбачає такі види контролю як поточне та підсумкове оцінювання. При укладанні курсу до уваги взято наукові здобутки українських та зарубіжних дослідників-археографів та джерелознавців.

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ. Методологія та методика джерелознавчих досліджень. Археографія як допоміжна історична дисципліна

Археографія, кодикологія, палеографія та текстологія як основи джерелознавчого дослідження. Музичне джерелознавство як спеціальна історична допоміжна дисципліна: археографія, палеографія, кодикологія, текстологія, філігранологія, сфрагістика, бібліографія.

Загальні відомості про основні джерела та їх типи. Система їх зберігання і шляхи пошуку. Методики їх опрацювання. Типи історичних джерел: від архівних документів до біо-бібліографічної художньої літератури. Історичний підхід до класифікації матеріалів.

Археографія — допоміжна історична джерелознавча дисципліна, що займається описом та публікацією письмових документів, опрацьовує методи публікації та готування пам'яток до видання. Історія розвитку української археографії. Київська Археографічна комісія. Внесок Наукового товариства ім. Шевченка в розвиток археографічної науки. «Український музичний архів» — перше джерелознавчо-археографічного типу видання в Україні.

Специфіка археографічної роботи над музичними пам'ятками. Методи атрибутування нотованих рукописних матеріалів та стародруків. Теоретико-методологічні основи та науково-практичні засади археографії у проблематиці сучасного українського музикознавства.

Тема 2. Кодикологія та палеографія

Кодикологія (кодикографія) — галузь науково-практичної діяльності зі створення узагальнюючих (універсальних) систем (каталоги, покажчики, довідники тощо) обліково-охоронного та науково-інформаційного описів рукописних книг.

Рукописна кодикографія як синкретичне культурологічне джерело складання пошукових та аналітичних описів. Кодикологія української та східнослов'янської рукописної книги і кодикологічна модель структури формалізованого опису рукопису

Специфіка кодикологічної праці над музичними рукописами. Методи атрибутування нотованих рукописних матеріалів. Теоретико-методологічні основи та науково-практичні засади кодикології у проблематиці сучасного українського музикознавства.

Палеографія — наука про історію письма (закономірності функціонування нотного письма, особливостей нотації різних століть, система скорочень), орнаментування словесних текстів (ініціали, заставки, мініатюри тощо). Музична палеографія як дисципліна, що покликана розшифровувати різні системи музичних записів і їх переведення і сучасну лінійну нотацію.

Значення палеографічних праць Х. Рімана, Е. Веллеша, Г. Тільярда, К. Хйога, Н. Успенського, С. Смоленського, В. Металова, І. Гарднера, Е. Кошмідера, М. Веліміровича та ін. для сучасної музичної палеографії. Внесок українських музикознавців у розвиток музичної палеографії (Н. Герасимова-Персидська, Л. Корній, О. Шевчук, О. Цалай-Якименко, Ю. Ясиновський та ін.).

Тема 3. Текстологія та текстологічне опрацювання документів

Текстологія — одна із найважливіших допоміжних історичних дисциплін, що покликана ідентифікувати той чи інший історичний документ як з погляду історії його тексту, часових нашарувань та змін.

Музична текстологія використовує методи вивчення історії текстів, які склалися в історико-філологічній текстології і джерелознавстві. Два основні напрямки музичної текстології: а) підготовка різних типів текстів (нотні, епістолярні тощо) до видання, тобто едиційна проблематика (розробка типів і структури текстів, розміщення в них творів, датування, атрибутування, встановлення основного тексту, коментарі, нотографічне та орфографічне оформлення); б) вивчення історії текст (типологія рукопису, його розшифрування і транскрипція, вивчення творчого процесу).

Тема 4. Органологія. Імагологія: зображальні джерела-музикалії

Органологія – наука про походження та історію різноманітних музичних інструментів народів світу. Загальні засадничі принципи функціонування органології як галузі музикознавства та етномузикознавства.

Етноорганологія. Внесок у її вивчення Гната Хоткевича, сучасних дослідників (М. Хай, І. Мацієвський, І. Зіньків та ін.).

Архівні органологічні артефакти та документальні матеріали. *Імагологія* – спеціальний розділ культурології, зокрема наука про ікони (образи).

Тема 5. Мемуаристика та епістолярна спадщина діячів музичної культури

Спогади видатних українських композиторів, вокалістів, інструменталістів, композиторів, диригентів, діячів музичної культури.

Особисті архівні фонди митців. Щоденники та листи – основний матеріал для дослідження біографії композитора, діяча культури, виконавця. Їх значення в ідентифікації часу створення творів, проведених концертів, урочистостей тощо. Важливість щоденників та листів як документів, що відображають внутрішній світ митців, їх оцінки музично-культурного процесу, громадянську позицію тощо.

Загальна характеристика епістолярної спадщини відомих діячів української та зарубіжної музичної культури, зокрема виконавців, музикознавців, музичних критиків. Вибрані мемуари, спогади, зокрема М. Лисенка, Ст. Людкевича, Б. Лятошинського, Л. Ревуцького, М. Вериківського, В. Косенка, Б. Гмирі, А. Солов'яненка, В. Тольби та ін.

Тема 6. Архівні музикалії. Особливості їх зберігання, пошуку та опрацювання

Загальні відомості про найважливіші архівні інституції України та зарубіжжя (архіви, бібліотеки, музеї). Приватні архівні колекції. Специфіка праці науковця у архівних закладах. Наукова організація джерельного пошуку. Створення інформаційно-довідкової бази даних того чи іншого дослідження. Проблеми видавничої праці над публікованими джерелами. Наративні джерела (мемуари, переписка, описи тощо). Періодичний друк (газети, журнали). Довідкові видання та зведені каталоги рукописів й стародруків.

Архів графа Кирила Розумовського –перша українська нотозбірня XVIII ст. Архіви українських композиторів. Квартири-музеї Києва та міст України. Архіви українських композиторів та діячів музичної культури у навчальних закладах Києва, Львова, Одеси, Харкова, інших міст. Діаспорні музикалії.

Тема 7. Музикалії у масмедіях

Становлення музикознавчої журналістики у європейських країнах та на ін. континентах. Завдання музикознавчої журналістики, музичної публіцистики та музичної критики. Становлення та розвиток української музикознавчої журналістики. Сучасний стан музичної журналістики в Україні та світі. Музикознавчі часописи в архівах, бібліотеках, музеях, масмедійному просторі.

Музикалії на сторінках суспільно-політичних та релігійно-дидактичних видань. Перші українсько-радянські музикознавчі видання, що виходили у Харкові та Києві. Культурологічна преса. Видання Західної України. Журнал «Українська музика». Видання галицьких «Боянів». Видання Дрогобицького «Бояна».

Газета «Культура і життя». Часопис «Українська культура». Щорічник «Українське музикознавство».

Часопис «Народна творчість та етнографія» — єдине комплексне видання в Україні, що поєднує в собі проблематику словесного та музичного фольклору, етнографії, народознавства, критики та бібліографії щодо праць на зазначену тематику.

Тема 8. Розвиток сучасного музичного джерелознавства в Україні (2 год.)

Каталоги та музично-джерелознавчі праці українських дослідників. Створення бази даних українських рукописних та стародрукованих пам'яток, їх публікації та розміщення на інтернетсторінках. Запровадження спецкурсів «Музична текстологія», «Музична палеографія», «Музичне джерелознавство» у вищих навчальних закладах освіти. Монографічні та дисертаційні дослідження з питань музичного джерелознавства 90-х рр.. ХХ ст. – поч. ХХІ ст.

3. Темі семінарських та практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин 16
1	Методологічні засади українського музичного джерелознавства. Археографічні студії.	2
2	Специфіка кодиколого-палеографічного наукового опрацювання джерел	2

3	Музично-текстологічні дослідження, їх значення в опрацювання документів, нотографія,	2
4	Мемуаристика, архівні музикалії, їх значення у музично-джерелознавчих дослідженнях	2
5	Становлення та розвиток української та європейської едиційної нотногографічної традиції	2
6	Періодичні видання з питань музичної культури, фольклористики та музичної педагогіки.	2
7	Розвиток сучасного джерелознавства в Україні	2
8	Становлення та розвиток української та європейської едиційної нотногографічної традиції	2

4. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА: (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Зміст завдання	Кількість годин
Т 1	Методологія та методика музично-джерелознавчих досліджень. Етапи становлення музичного джерелознавства с	1. Опрацювання наукової музично-джерелознавчої літератури з питань методики та методології досліджень.	6
		2. Особливості сучасного етапу музично-джерелознавчих студій.	
		3. Аналіз нотографічних джерел.	
Т 2.	Кодикологія та палеографія.	1. Кодиколого-джерелознавче опрацювання рукописних та друкованих джерел, їх специфіка.	10
Т3.	Текстологія та текстологічне опрацювання документів.	1. Аналіз наукового джерела згідно поданої бібліографії. 2. Суть та види конспектування	12
Т 4.	Органологія. Імагологія: зображальні джерела-музикалії	Опрацювання наукових статей, присвячених аналізу музично-інструментального виконавського мистецтва.	10
Т. 5	Мемуаристика та епістолярна спадщина діячів музичної культури.	Опрацювання каталогів, інтернетсторінок, наративних праць про діяльність кабінетів-музеїв відомих діячів української музичної культури, наповненість їх епістолярно-мемуарними матеріалами.	12
Т.6	Тема 6. Архівні музикалії. Особливості їх зберігання, пошуку та опрацювання.	1. Музикалії архівних інституцій Львова та України. 2. Ознайомлення з каталогами архівних інституцій Європи, насамперед Центрально-Східної Європи	12

Т 7.	Музикалії у масмедіях.	Українська музична періодика кінця ХІХ – початку ХХІ ст. Друковані та інтернет видання.	10
Т. 8	Розвиток сучасного музичного джерелознавства в Україні. ⁸	1. Ознайомлення з текстами кандидатських, докторських авторефератів, тематика, яких присвячена музичному джерелознавству. 2. Комп'ютеризація бази даних музично-джерелознавчих студій. Методи проф. Ю. Ясіновського.	16
Разом			88

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ: стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності, наочні методи, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький.

6. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ: поточне та підсумкове оцінювання, залік.

Оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі результатів поточного модульного контролю та підсумкового контролю знань.

Завданнями поточного модульного контролю знань є перевірка та оцінка систематичності та активності роботи студента на аудиторних заняттях; виконання завдань, поданих для самостійного опрацювання; вміння усно чи письмово подавати матеріал у вигляді відповідей на запитання, повідомлень, доповідей, рефератів.

Завданнями підсумкового контролю (залік) знань студентів є перевірка та оцінка розуміння програмного матеріалу в цілому, їх уміння сформулювати ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни, розуміння дисципліни як системи знань.

Підсумковий контроль – залік

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Конспекти лекцій, методичні розробки, архівні та бібліотечні каталоги, альбоми філіграней, палеографічні довідники та таблиці нотної графіки, різноманітних типів скоропису, друкованих шрифтів, фотокопії рукописних та стародрукованих видань, рідкісні друковані видання ХVІІІ – ХІХ ст., нотні збірники, тексти архівних документів, збережені у

цифровому форматі, CD, DVD, нормативні документи, комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни.

8. ОСНОВНА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА:

Антонович В. Курс лекцій з джерелознавства // Історія України в університетських лекціях. Київ, 1995. Вип. 1.

Архівознавство. Підручник. Київ, 1998.

Вакульчик О. Українські нотні видання 1923-1934 років: книгознавчий і бібліографічний аспекти: автореф. здобуття наук. ст. канд. історичних наук. Київ, 2006. 20 с.

Вайдман П. Вопросы текстологии в музыковедении // Методологические вопросы музыковедения. Москва, 1987.

Історичне джерелознавство. Підручник. Київ, 2002.

Калакура Я. Класифікація історичних джерел Історичне джерелознавство. К. 2002.

Калакура Я. Класифікація та ідентифікація джерел з українознавства // Українознавство в системі освіти. Київ, 1996.

Корольов Б. Методика пошуку, опрацювання і використання історичного джерела // Історичне джерелознавство. К. 2002.

Корній Л. Деякі теоретичні питання музично-історичного джерелознавства // Українське музикознавство. Науково-методичний збірник. 2006. Вип. 35. С. 5 – 14.

Клименко Е. Основні принципи опису музичної знаменної рукописної книги кириличного письма XII – початку XX ст. (за матеріалами Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського) // Рукописна та книжкова спадщина України. Київ, 2005. Вип. 10. С. 290–301.

Лукашевич О., Манжула К. Хрестоматія з теоретичного джерелознавства: Навчальний посібник. Кіровоград, 1998.

Мацюк О. Філіграні архівних документів України. XVIII - XX ст. Київ, 1993.

Медведик Ю. Археографічні та кодиколого-палеографічні проблеми дослідження духовнокантових рукописних пам'яток // Теорія і практика педагогічного процесу. Збірник наукових праць. Харків, 2000. С. 196-205.

Медведик Ю. Джерелознавчі, текстологічні та стильові аспекти дослідження українських духовних пісень XVII–XVIII століть // Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії. Збірник наукових праць. Вип. 9. Київ, 2009. С. 139 - 142.

Медведик Ю. Теоретико-практичні питання археографії та текстології в контексті навчальних дисциплін музично-джерелознавчого циклу (за матеріалами рукописів XVI–

XIX ст.) // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. Вип. XXVI. Київ, 2011. С. 337–344.

Павленко С. До питання про періодизацію історіографії українського джерелознавства // Вісник київського національного університету ім. Т. Шевченка. Історія. Київ, 2001. Вип. 54.

Ржевська М. Українська періодика 1917-1920 років як об'єкт музичного джерелознавства // Повернення культурного надбання України: проблеми, завдання, перспективи. – Вип. 13: Матеріали музичної спадщини. К., 1999. С. 104-110.

Романюк М. Українська періодика як джерелознавча база історичних досліджень // Бібліотека у розвитку історичної науки. Київ, 1990. С.132-135.

Рукописна та книжкова спадщина України / Археографічні дослідження унікальних архівних та бібліотечних фондів. Київ, 1994. Вип. 3.

Шульгіна В., Яковлев О. Питання становлення та розвитку музичного відділу ЦНБ ім. В.І.Вернадського Національної Бібліотеки АН України. // Бібліотека у розвитку історичної науки. Київ, 1990. С.132-135.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

Войцехівська І. Структура історичного джерелознавства: традиції та сучасні проблеми // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство: міжвідомчий збірник наукових праць. – Вип.. 3. Джерелознавчі дисципліни. Київ, 2001. С. 255-270.

Дубровіна Л., Гальченко О. Кодикологія української та східнослов'янської рукописної книги і кодикологічна модель структури формалізованого опису рукопису. Київ, 1992.

Івченко Л. В. Реконструкція нотної колекції графа О. К. Розумовського за каталогами XVIII сторіччя. Вип. 1. Київ: НАН України, НБУВ, 2004.

Історична наука: термінологічний та понятійний довідник. Київ, 2002.

Каліберда Н. Інформаційна база як об'єкт бібліотечного джерелознавства // Бібліотеки у розвитку історичної науки в Україні. Київ, 1994. С.66-69.

Мацюк О. Філіграні архівних документів України. XVIII - XX ст. Київ, 1993.

Медведик Ю. Генеза та специфіка кодифікування українських духовних кантів на ранній стадії рукописної практики жанру (кінець XVI-XVII ст.) // Науковий вісник Національної музичної академії України. Культурологічні проблеми української музики. Київ, 2002. С. 225-234.

Ясиновський Ю. Українські та білоруські нотолінійні Ірмолої 16-18 століть. Каталог і кодиколого-палеографічне дослідження. Львів, 1996.

Інтернет-джерела:

<https://www.twirpx.com/file/873099/>